

L U D

ORGAN POLSKIEGO TOWARZYSTWA ETNOLOGICZNEGO, WYDAWANY PRZEZ POLSKIE TOWARZYSTWO LUDOZNAWCZE WE LWOWIE

ORGANE DE LA SOCIÉTÉ POLONAISE D'ETHNOLOGIE

SERJA II — TOM I — ROK 1922
OGÓLNEGO ZBIORU — TOM XXI

WYDANE Z ŻASIŁKU M. W. R. I O. P.

17

LWÓW — WARSZAWA — KRAKÓW — POZNAŃ — WILNO
NAKŁADEM TOWARZYSTWA LUDOZNAWCZEGO WE LWOWIE. —
SKŁAD GŁÓWNY W WYDAWNICTWIE ZAKŁADU NARODOWEGO
IM. OSSOLIŃSKICH, LWÓW, KALECZA 5, — WARSZAWA, NOWY ŚWIAT 69

4521. 1922. 21

II

X-11875
4521 / <u>II</u> 21.
1922

KOMITET REDAKCYJNY „LUDU“:

PROF. DR. WILHELM BRUCHNALSKI, PROF. DR. JAN ST. BYSTRONŃ, PROF. DR. ADOLF CHYBIŃSKI, PROF. DR. JAN CZEKANOWSKI, DOC. DR. ADAM FISCHER, DOC. DR. EU-GENJUSZ FRANKOWSKI, PROF. DR. ANDRZEJ GAWROŃ-
===== SKI, PROF. DR. LEON KOZŁOWSKI. =====

REDAKTOR NACZELNY: DOC. DR. ADAM FISCHER.

30.000 / -

SPIS RZECZY.

I. ROZPRAWY:

Str.

BYSTRONŃ JAN ST. Okręcanie się obrzędowe	93
— Czarność obcych	179
CHOROWICZOWA ANNA. Problemy i metody badań nad pieśnią ludową	165 ✓
CHYBIŃSKI ADOLF. O organizację pracy nad melodjami ludowymi	29 ✓
CZEKANOWSKI JAN. Antropologja, etnologja i prehistorja	3
— Jindřich Matiegka	97
EHRENKREUTZOWA CEZARJA. Święta Cecylja	103
FISCHER ADAM. Znaczenie etnologji dla innych nauk	81
FRANKOWSKI EUGENJUSZ Zbiory etnograficzne w Polsce I.	40 ✓
GANSZYNIEC RYSZARD. Czynniki racjonalny w wierze i obrzędzie	183
KOZŁOWSKI LEON. Problem etniczny w prehistorji	17
SOCHANIEWICZ KAZIMIERZ. Przyczynek do czarów na Żmudzi w XVII w.	125

II. MATERJAŁY I NOTATKI ETNOLOGICZNE.

BRUCHNAŁSKI WILHELM. Z pamiętnika M. Marksa Witebszczanina	136
GANSZYNIEC RYSZARD. O koronach żmijowych	228
KLINGER WITOLD. Do legendy o pochodzeniu kobiety	209
PAWLIK STEFAN. Nazwy krów w początkach XVIII wieku	203
UDZIELA SEWERYN. Z kronik kościelnych. I. Kronika w Miłowie	153
ZBOROWSKI JULJUSZ. Nazwy krów w XVIII wieku	56
— Pieśń o Napoleonie	69
— Przewiska górali powiatu nowotarskiego	219
— Zapiski z powiatu limanowskiego	214

III. POSZUKIWANIA ETNOLOGICZNE.

UDZIELA SEWERYN. Przemysł domowy	233
— Opowieści o istotach nadprzyrodzonych	236
— Nazwy topograficzne	237

IV. RECENZJE I SPRAWOZDANIA.

BARTHEL DE WEYDENTHAL MARJA. Uroczne oczy. (JAN ST. BYSTRONŃ)	161
BAUR-FISCHER-LENZ. Grundriss der menschlichen Erblichkeitslehre und Rassenhygiene (J. TALKO-HRYNCEWICZ)	243
BRÜCKNER ALEKSANDER. Mitologja słowiańska (F. R. GAWROŃSKI)	162
LILENTALOWA REGINA. Kult ciał niebieskich u starożytnych Hebrajczyków i szczątki tego kultu u współczesnego ludu żydowskiego (R. GANSZYNIEC)	239
LUKAŠOWA L. Vliv války na tělesný vývoj pražských učňů. (JAN CZEKANOWSKI)	164
NIEDERLE L. Počátky Karpatské Rusi. (JAN CZEKANOWSKI)	160
SELIGMANN S. Ananisapta und Sator (R. GANSZYNIEC)	245
SPITZER-WILLEROVA OLGA. Przyczynek do badań antropologicznych dziewczynek krakowskich (JAN CZEKANOWSKI)	67
SUK V. Příspěvky k anthropologii podkarpatských Huculů. (JAN CZEKANOWSKI)	246
Wiadomości archeologiczne. T. VI. (LEON KOZŁOWSKI)	61
Wiadomości archeologiczne. T. VII. (LEON KOZŁOWSKI)	248
ŽUPANIĆ N. Chorvati. (J. TALKO-HRYNCEWICZ)	243

V. KRONIKA ETNOLOGICZNA.

Str.

E. FRANKOWSKI. Kronika Polskiego Tow. etnologicznego	70
J. ZBOROWSKI. Kronika etnograficzna z Podhala	77
L. KOZŁOWSKI. † Prof. Erazm Majewski	256
A. FISCHER. † Szymon Matusiak	266
Tydzień etnologji religijnej	269
Wykłady etnograficzne S. Udzieli	270
Wykład etnograficzny dla instruktorów harcerskich	270
Wykłady o sztuce ludowej	270
† Jan Grzegorzewski	270
Zestawienie kasowe Towarzystwa Ludoznawczego we Lwowie za lata 1917—1922	271

SOMMAIRE

du volume XXI (Année 1922) de la revue ethnographique
„Lud“ („Le Peuple“).

I. ÉTUDES

Page

BYSTRON J. St. Les girations rituelles	93
— La couleur noire de l'épiderme considérée comme pejoratif	179
CHORO-WICZ A. Problèmes et méthodes des recherches sur la chanson populaire	165
CHYBINSKI A. Organisation des recherches sur les mélodies populaires	29
CZEKANOWSKI J. Anthropologie, ethnologie et archéologie préhistorique — Jindřich Matiegka	3 97
EHRENKREUTZ C. Sainte Cécile	103
FISCHER A. L'importance de l'ethnologie pour les autres sciences	81
FRANKOWSKI E. Les collections ethnographiques en Pologne I	40
GANSZYNIÉC R. Le facteur rationnel dans les croyances et dans le rite	183
KOZŁOWSKI L. Le problème ethnique dans l'archéologie préhistorique	17
SOCHANIEWICZ C. Contribution à l'étude de la sorcellerie en Samo- githie au XVII siècle	125

II. MATÉRIAUX ET NOTICES ETHNOLOGIQUES.

BRUCHNALSKI G. Extraits des souvenirs de M. Marks de Witebsk	136
GANSZYNIÉC R. Couronnes légendaires des vipères	228
KLINGER V. Contribution à la légende sur l'origine de la femme	209
PAWLIK ST. Noms de vaches au commencement du XVIII siècle	203
UDZIELA S. Extraits des annales ecclésiastiques I. La chronique de Milówka	153
ZBOROWSKI J. Noms de vaches au XVIII siècle	56
— Une chanson sur Napoléon	60
— Notices provenant du district de Limanowa	219
— Les sobriquets des montagnards du district de Nowy Targ	214

III. RECHERCHES ETHNOLOGIQUES.

UDZIELA S. Industrie domestique	233
— Contes sur les êtres surnaturels	236
— Enquête sur la toponomastique	237

IV. COMPTES-RENDUS.

V. CHRONIQUE ETHNOLOGIQUE.

W roku bieżącym przystępuje Zarząd Towarzystwa Ludoznawczego do oddawna planowanych zmian w charakterze i układzie wychodzącego już od roku 1895 kwartalnika „Lud“. Realizacja zmian tych, których potrzeba już od wielu lat tak bardzo była odczuwana, stała się możliwa jednakże dopiero teraz, gdy całokształt stosunków uległ zasadniczej zmianie. Dotychczas wszelkie zamierzenia rozбивały się nietylko o brak środków nie pozwalających na zlikwidowanie dawnych zależności i zaległości i uniemożliwiających regularne wydawanie pisma, stanowiące zasadniczy warunek powodzenia i szerszej akcji naukowej. Rozбивały się one jeszcze w większym stopniu o brak większej ilości ludzi kwalifikowanych, rozporządzających dostateczną ilością czasu dla współpracownictwa regularnego. Praca naukowa w naszej dziedzinie miała przedewszystkiem charakter ofiary doraźnej składanej przygodnie. W takich warunkach — o przeprowadzeniu szerszej planowej akcji naukowej w dziedzinie tak teoretycznej pozbawionej bezpośrednich zastosowań praktycznych mowy być nie mogło, tembardziej że dawała ona zbyt mało pola dla zaangażowania ambicji naszych nielicznych mecenasów.

Obecnie gdy Wydział Nauki zajął się bardzo troskliwie położeniem podwalin rodzimego życia naukowego we wszystkich dziedzinach, a powstanie nowych uniwersytetów i tworzenie nowych katedr na starych stworzyło cały szereg nowych placówek, uruchomienie organu o pewnym określonym typie, a nie publikacji nagromadzających się w tece redaktora materiałów, nie nastrocza już poważniejszych trudności.

Uniwersytety nasze posiadają już katedry prehistorji, posiadamy już dostateczny zapas ludzi kwalifikowanych dla obsadzenia katedr etnologji, których organizacja bez wątpienia w ciągu bieżącego pięciolecia załatwiona będzie, gdy zakończenie organi-

zacji katedr antropologicznych dokona się w każdym razie przed końcem bieżącego dziesięciolecia.

Wobec tak wielkiej ilości placówek naukowych wydaje się nam wskazane przetworzyć „Lud“ na pismo kwartalne a później dwumiesięcznik poświęcony przede wszystkim sprawom organizacyjnym nie tylko etnologji ale nauk antropologicznych wogóle, informujący o ruchu naukowym i o życiu poszczególnych placówek. Odsuwamy zaś przez to prace większe do odpowiednich organów zajmujących się publikowaniem opracowań, monografij i materiałów. W tym celu Towarzystwo Ludoznawcze weszło już w najściślejszy kontakt z świeżo powstałym Polskim Towarzystwem Etnologicznym, które przystępuje do wznowienia wydawnictwa „Wisły“ i uważa za najpilniejszą sprawę nawiązanie ściślejszych stosunków z pozostałymi instytucjami i organami.

Najściślejsze współdziałanie, nie potrzeba tego powtarzać, jest zasadniczym warunkiem powodzenia w tych badaniach zmierzających w celu ostatecznym ku wyjaśnieniu istotnych rysów kultury narodowej, stanowiącej podstawę potęgi i samodzielności własnego życia.

Towarzystwo ludoznawcze we Lwowie.